

Sres. i Srs.:

En nom de la corporació científica i cultural de l'Institut Menorquí d'Estudis que tenc el gust de representar, juntament amb la coordinadora científica, la professora Josefina Salord, vull donar una expressa manifestació de gratitud i de correspondència per a l'Associació d'Enginyers Industrials de Catalunya.

Correspondència, perquè l'Institut vol contribuir a l'acompliment de l'homenatge que els enginyers d'aquest país reten a Estanislau Ruiz Ponsetí en el cinquantenari de la seva mort a l'exili mexicà l'any 1967.

I gratitud, perquè, a nosaltres els menorquins, paisans de Ruiz Ponsetí, ens permet de prendre consciència sobre la seva figura —de fer-nos-la també nostra— en una hora en la qual, encara ara, no la tenim incorporada com cal a la galeria de les personalitats memorables. Tant de bo que alguns historiadors, darrerament, hi han obert escletxes valuoses. Pens en els noms de Xavier Ferrer Trill, Josep Portella, Alfons Méndez i Joan Hernández Andreu, amb textos de divulgació que han enaltit el pes biogràfic del personatge.

No faré mans ni mànigues per evocar davant vostès la tragèdia de la guerra civil espanyola de 1936. Les conseqüències són prou conegudes per haver d'enfonsar les meves paraules (que no volen caure en foscuries i, sí, en canvi, amarar-se de goig) en fer reviure episodis d'horror. Però, tanmateix, recordaré que aquell episodi de sang i odi, entre d'altres infinites penes, va suposar una fractura cultural i científica devastadora, la més espantosa de tots els temps, just en unes dècades fèrtils en què havíem congriat una nòmina admirable en molts camps de creació i de coneixement.

Per a la cultura científica, però també per a la política, Estanislau Ruiz Ponsetí, fins i tot avui dia, ens interroga per aquell drama retrògrad de la rebel·lió franquista; com també ens apel·len les llistes aclaparadores d'homes i dones de ciència, de lletres, de tècnica, del professorat, del pensament, de les arts, de la medicina..., que van haver de marxar a l'exili. A Menorca, suvora el nom de Ruiz Ponsetí, hi podríem esventar el cas dels

germans Comas Camps, Margarita i Joan: la primera, dedicada a la pedagogia de les ciències naturals a Exeter; i el segon, a l'antropologia física a Mèxic. O també el del cirurgià ortopedista Ignasi Ponsetí Vives, catedràtic reeixit a Iowa; o l'enginyer maonès Santiago Rubió i Tudurí, exiliat a Buenos Aires, perseguit per la seva militància en els moviments republicans i catalanistes del Principat, inclosos els seus germans Nicolau, arquitecte, i Marià, advocat i diputat nacionalista a Madrid per Esquerra Republicana, que es refugiaren a França.

Són molts, en efecte, els noms de dins i fora de Menorca —més tost, de tot arreu— que van patir persecució, empaitats pels fusells. I, és clar, al capdavant d'aquelles persones patirem la destrucció de la cultura en sentit integral de la paraula: coneixement, ciència, progrés, intel·ligència, investigació: tot, gairebé tot, passà avall, estroncat i frenat. La minva fou espantosa, i de prolongació temporal llarguíssima. Gairebé vuitanta anys després, no sé si els danys, en termes històrics, es poden donar per compensats; o si encara avui ho balbucejam, sense arribar a la completa satisfacció.

Heus aquí, per tant, una bona raó —conjuntural però efectiva— que fa necessari el record que avui retem a la figura de Ruiz Ponsetí. Volem saldar comptes amb ell i el que ell representa, en el bell mig del mapa cremat per la Guerra Civil.

Em sembla que l'acte d'avui —ofert pels col·legues de professió, cinquanta anys després de la mort del nostre enginyer— suposa una exacta reparació de memòria històrica. I en aquest parer, jo hi he de sumar, indefectiblement, l'illa de Menorca entera, que encara aixeca les celles astorada en sentir el seu nom. A Menorca, hi ha ben poc cosa que projecti una presència pública del nom de Ruiz Ponsetí: ni un nom de carrer, ni un retrat a una galeria de fills il·lustres, ni una denominació per a uns eventuais guardons d'enginyeria, o per denominar una sala o un gabinet industrial. Diria que la pàtria de naixença no ha sabut encara trobar la manera d'exhumar-nos-el com a part de la riquesa cultural de la qual tant ens agrada vantar-nos-en.

¿Caldrà que els menorquins experimentem alguna reacció pública en aquest aniversari de Ruiz Ponsetí, atiats per l'Associació d'Enginyers de Catalunya? ¿Serà factible que també Menorca aprofiti ara per commemorar una vida que mai no hauríem d'haver oblidat? Esper, parlant en representació del Consell Científic de l'Institut Menorquí d'Estudis, que així sigui, sense demores.

Miquel Àngel LIMÓN PONS
President del CC de l'IME, 29-5-2017